

การจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม The Management of Community's Tourism Learning Resources in Ban Sala-Din, Nakhon Pathom Province

สายสุดา ปันตระกูล^{1*}
Saisuda Pantrakool^{1*}

Received: October 20, 2020; Revised: May 21, 2021; Accepted: May 31, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน จำนวน 263 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน สถิติที่ใช้ในงานวิจัยคือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงมีอายุ 50 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง) พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านแหล่งการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านชาวบ้านและชุมชน และด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดชาวบ้านให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้นำท้องถิ่นควรสนับสนุนให้เยาวชนภายในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : พฤติกรรม; แหล่งเรียนรู้; การท่องเที่ยว; ชุมชนบ้านศาลาดิน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University

* Corresponding Author E - mail Address: saisuda_pan@dusit.ac.th

Abstract

The objective of this research was to study the behavior management of community's tourism learning resources in Ban Sala Din, Nakhon Pathom province. The sample group consisted of 263 villagers in Ban Sala Din community. The research tool was the questionnaires. Data analysis was statistically engaged in frequencies, percentage, means, standard deviation, and content analysis. The research findings were revealed as follows: the most sample group were females who over 50 years old. There were agricultural careers (farming, animals, fisheries). The behavior management of community's tourism learning resources in Ban Sala Din, Nakhon Pathom province is the averagely high level in the overview and terms of items as follows: the learning resources, the natural resources and culture, the tourism management, the villagers and communities respectively, and the good practice in managing tourism resources, and suggestions from the open-ended question. The villagers gave suggestions that, Local Leaders should be promotion for youth have the participation in tourism management.

Keywords: Behavior; Learning Resources; Tourism; Ban Sala Din

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามกรอบนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างไปสู่ ประเทศไทย 4.0 จัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ โดยส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวโดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรม ท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) รวมถึงการพัฒนาประเทศใน ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ชุมชนต้องเป็นฐานในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว สร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนไทยจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลัก ที่มีอิทธิพลต่อความถี่และระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนจุดหมายปลายทางขึ้นอยู่กับกระแสสังคม ในแต่ละช่วงเวลา โดยมีสื่อออนไลน์และโซเชียลเน็ตเวิร์คเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญ ๆ (การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย, 2562) และในการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ดีต้องตอบสนองความต้องการ การสร้างสภาพแวดล้อม ให้มีความเหมาะสมก่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามความชอบและความถนัด และสามารถพัฒนาความสามารถ

ได้อย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละคน แหล่งเรียนรู้เป็นหนึ่งในเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมีจุดเด่นของวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละภูมิภาค เป็นแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่ง

จังหวัดนครปฐมอยู่ห่างกรุงเทพมหานคร ประมาณ 56 กิโลเมตร เป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร โดยจังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง เป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคตะวันตกและเป็นชุมทางการขนส่ง การขนถ่ายสินค้ามายาวนาน โดยทางรถไฟ รถยนต์ และการขนส่งสินค้าเกษตรทางน้ำ เพื่อเข้าสู่ตลาดกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด มีการพัฒนาการเกษตรในทุกด้าน จึงก่อให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดกระจายไปสู่สาขาต่าง ๆ และมีความมั่นคง นอกจากนี้ในอดีตจังหวัดนครปฐมเป็นอารยธรรมที่สำคัญมีประวัติความเป็นมายาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดีในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดียซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญมีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2559) เกิดการขยายตัวของชุมชนภายในจังหวัดนครปฐมเป็นจำนวนมาก

ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล เป็นชุมชนริมน้ำที่มีลักษณะเฉพาะแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ในอดีตใช้เป็นสถานที่ฝังศพ เดิมทีเป็นอำเภอนครชัยศรี แต่เมื่อปี พ.ศ. 2519 ทางราชการเห็นว่าอำเภอนครชัยศรีมีเขตการปกครองกว้างเกินไป จึงแยกมาเป็นกิ่งอำเภอพุทธมณฑล และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอพุทธมณฑล เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ปัจจุบันชุมชนได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยววิถีชุมชนของจังหวัดนครปฐม และเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีชุมชนริมน้ำ เคยได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุข ปี พ.ศ. 2561 อันดับ 1 ของจังหวัดนครปฐม มีสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนหลัก ๆ อยู่ 6 แห่ง ได้แก่ บ้านข้าวตัง นาบัว บ้านฟักข้าว สวนกล้วยไม้ สวนผลไม้และนาข้าว และตลาดน้ำบ้านศาลาดิน มีวัดสำคัญคือ วัดสุวรรณาราม มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน ด้วยชุมชนอยู่ติดริมคลองมหาสวัสดิ์จึงมีการจัดการท่องเที่ยวแบบล่องเรือเที่ยวชมจุดต่าง ๆ โดยเรือที่พาเที่ยวชมเป็นเรือของคนในชุมชนเอง และการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยว (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม, 2559) พบว่าปัญหาของชุมชนบ้านศาลาดินยังไม่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่น ๆ ภายในจังหวัดนครปฐม และจากการลงพื้นที่ผู้วิจัยพบปัญหา คือ ชุมชนบ้านศาลาดินไม่มีรถสาธารณะเข้าถึง นักท่องเที่ยวต้องเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว การค้นหาข้อมูลจากเครือข่ายสังคมประเภทเฟซบุ๊กของชุมชนไม่มีการอัปเดตข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐมเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งหมด 763 คน
 2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม ในด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านแหล่งการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านชาวบ้านและชุมชน และด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้ (มณีรัตน์ และนุชนตรง, 2560)

1.1 อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี มีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงต้นทุนอันมีคุณภาพ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง รักษาให้เกิดประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดโดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านควบคู่ไปกับเทคโนโลยีแบบใหม่ใช้อย่างเหมาะสม

1.2 ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติและคุณภาพมาใช้ทดแทนกัน

1.3 รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม การวางแผนขยายรากฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.4 ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานแผนพัฒนาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อให้การพัฒนาการทำงานได้สถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

1.5 นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น การประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรเพื่อนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.6 การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การทำงานร่วมกับท้องถิ่นแบบองค์รวมโดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การวิเคราะห์และแก้ปัญหาาร่วมกัน

1.7 มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การประสานงานกับประชาคมในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาเข้าร่วมประชุมหรือแนวทางการเพิ่มศักยภาพและการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว

1.8 การพัฒนาบุคลากร ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ฝึกอบรมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.9 การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือและบริการข่าวสารการท่องเที่ยว การร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อมใช้และเพียงพอต่อการเผยแพร่

1.10 การประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มคุณค่าของคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยการประเมิน ตรวจสอบผลกระทบและศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอโดยการสอบถามผู้ใช้บริการหรือทำการวิจัยการตลาดเพื่อนำผลบริการมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพและสร้างฐานความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมและเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของสังคม (วรรณดึกา และศิวัช, 2560) ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มั่นคงและยั่งยืน

2. แหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนหรือผู้สนใจที่มีความใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นคนคล่องแคล่วทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (นิภา, 2552)

2.1 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ แบ่งตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธารและชายหาด แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ครู อาจารย์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม สวนสมุนไพร และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และด้านบุคคล

2.2 แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนบ้านศาลาดิน

2.2.1 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน ตั้งอยู่บนที่ดินพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างชุมชนให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน “สุขพอดี วิถีพอเพียง” เพื่อส่งต่อวิถีทำกินที่รักษาผืนดินให้ปลอดภัย ผลิตอาหารปลอดภัย ใช้ชีวิตสุขพอดีตามวิถีพอเพียง ให้กับคนรุ่นลูกหลานสืบไปอีกทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562; องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, 2561) มีการจัดกิจกรรมการทำเกษตรอินทรีย์และการจัดการพื้นที่โดยประยุกต์ใช้หลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ เช่น นาข้าวอินทรีย์ (อาหารเพิ่มพลังชีวิต) สวนผักอินทรีย์

เพื่อสุขภาพะ (สวนผักสุขภาพะ) และสวนสมุนไพรอินทรีย์วิถีไทย และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง ด้านสุขภาพ ด้วยภูมิปัญญาสุขภาพไทยและสมุนไพร เพื่อให้ความรู้คำแนะนำสาธิตการใช้สมุนไพรเบื้องต้น และองค์ความรู้การกินอาหารไทยให้เป็นยา มีกิจกรรม เช่น กิจกรรมอบสมุนไพร “จัดพิช พืชพลังชีวิต” ได้แก่ สปาโอง และสปากระดัง กิจกรรมลดอาการปวดข้อ แขน เข่า เบื้องต้นด้วยตนเอง กิจกรรมย่ำเกลือ และสปาแช่เท้า เพื่อช่วยปรับสมดุลพลังชีวิต และกิจกรรมฐานการเรียนรู้ “องค์ความรู้ด้านแพทย์แผนไทย เพื่อการประยุกต์ใช้ในครัวเรือน”

2.2.2 พิพิธภัณฑธรรมชาติจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ บ้านศาลาดิน เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้จากความสำเร็จของการจัดการน้ำชุมชน โดยทางชุมชนได้จัดจุดศึกษา 4 จุด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจแนวทางการจัดการน้ำของชาวบ้านศาลาดิน จุดที่ 1 ศาลาทำน้ำ ซึ่งแสดงข้อมูลปัญหาและการจัดน้ำของชุมชน และสาธิตการทำงานของกังหันน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย พร้อมแปปปลูกสมุนไพรสำหรับรับมือหากเกิดอุทกภัย จุดที่ 2 นาบัวสดตบงกช และผลิตภัณฑ์จากดอกบัว เช่น สบู่ดอกบัว น้ำชาเกสรดอกบัว จุดที่ 3 แปลงเกษตรที่มีการปลูกสวนผสม บนคันกันคลอง อาทิ มะละกอ ลำไย พริก มะม่วง ชุมชนมีบริการนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิต ชาวสวนชาวไร่บนรถถีบคัน ชมวิวทุ่งนาแบบ 360 องศา จุดที่ 4 สะพานคลองโรงเจ ซึ่งแสดงถึงความร่วมมือ ระหว่างชุมชนบ้านศาลาดินและชาวสะพานคลองโรงเจที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำให้แก่กัน โดยมีการติดตั้งกังหันน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ถังดักไขมัน ถังน้ำหมักจุลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริญญานาคปฐม, ณรงค์ พลรักษ์, เยี่ยมพล โชติปัญญาธรรม และหทัยพัชญ์ พึ่งพุ่มแก้ว (ปริญญานาค และคณะ, 2563) การจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ อำเภอโมโนมัย จังหวัดชัยนาท พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 36 แห่ง สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถนำมาจัดกลุ่มประเภทการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ออกได้ 4 ประเภท ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์จำนวน 6 แห่ง 2) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด ปูนปั้นและแกะสลักจำนวน 3 แห่ง 3) ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาจำนวน 10 แห่ง และ 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่นจำนวน 17 แห่ง

มณีนรัตน์ สุขเกษม และนุชนนทร ภาพสมุทร (มณีนรัตน์ และนุชนนทร, 2560) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน: เมืองมรดกโลก-มรดกวัฒนธรรมมีชีวิต กรณีศึกษาเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การบูรณาการจัดการพื้นที่แหล่งมรดกโลกกับบริบทของมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณีในมิติของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มอบโอกาสแก่นักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรคของตนเอง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สัมผัสและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงอย่างที่เรียกว่า “เรียนรู้ดูของจริง แล้วลงมือทำ” ตามเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ตัวตนที่แท้จริงประกอบด้วยการเรียนรู้รากวิถีสุโขทัย การเรียนรู้การทำสังคโลกบ้านเกาะน้อย การเรียนรู้พระเครื่องเมืองสุโขทัย การเรียนรู้การทำเซรามิกสุโขทัย การเรียนรู้การทำผ้าหมักโคลนบ้านนาต้นจั่น การเรียนรู้วิถีชีวิตโฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น และการเรียนรู้การทำพระเครื่องนครชุม อันจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ชาวบ้านชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งหมด 763 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, 2561) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) กำหนดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane, T. (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 263 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด ตอนที่ 2 พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านแหล่งการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านชาวบ้านและชุมชน และด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดย 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถามและสร้างข้อคำถามจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและส่งให้ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องและความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำและความตรงเชิงเนื้อหา และนำแบบสอบถามมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความตรงเชิงเนื้อหาและความตรงทางโครงสร้าง 3) นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเชื่อมั่นของตัวแปร (Try-Out) โดยทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในส่วนของการเสนอแนะในแบบสอบถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม จำแนกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดินส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 53.61 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง) จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 69.96 คน

2. พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน ผลการศึกษา พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน ในด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านแหล่งการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านชาวบ้านและชุมชน และด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน โดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม

พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านการจัดการการท่องเที่ยว	3.97	0.60	มาก
1. มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวหลายช่องทาง เช่น เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ของชุมชน เป็นต้น	3.85	0.92	มาก
2. มีป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่ชัดเจน	3.92	0.83	มาก
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่นำมาจัดให้บริการนักท่องเที่ยว	3.92	0.81	มาก
4. ชุมชนมีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว	3.96	0.82	มาก
ด้านแหล่งการเรียนรู้	4.07	0.67	มาก
1. มีการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบภายในชุมชน	4.06	0.66	มาก
2. ทำกิจกรรมโดยการปฏิบัติงานจริงกับชาวบ้านในชุมชน	4.03	0.73	มาก
3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	4.06	0.80	มาก
4. เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางธรรมชาติ	3.95	0.90	มาก
5. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลจากชาวบ้าน	3.93	0.83	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	4.00	0.86	มาก
1. ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	3.96	0.86	มาก
2. ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต	4.02	0.72	มาก
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น คลองมหาสวัสดิ์ สวนกล้วยไม้ นาข้าว นาบัว บ้านพักช้าง	3.92	0.87	มาก
4. ชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่าและเห็นคุณค่า	4.05	0.79	มาก
5. ชุมชนสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่	3.97	0.81	มาก
6. ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชน	3.94	0.70	มาก
ด้านชาวบ้านและชุมชน	3.97	0.50	มาก
1. ชุมชนมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว	4.02	0.84	มาก
2. ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.07	0.72	มาก
3. ชุมชนเกิดการจ้างงานและกระจายรายได้ภายในชุมชน	4.00	0.72	มาก
4. ชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว	3.94	0.88	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม (ต่อ)

พฤติกรรมจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
5. ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ	3.95	0.79	มาก
6. ชุมชนมีประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย	3.97	0.84	มาก
ด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว	3.92	0.66	มาก
1. ชุมชนมีศูนย์บริการและแหล่งการเรียนรู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ	3.83	0.90	มาก
2. ชุมชนมีสื่อ เอกสาร แผ่นพับข้อมูลความรู้ชุมชนแจกแก่นักท่องเที่ยว	3.96	0.76	มาก
3. ชุมชนเปิดแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวและนักเรียน นักศึกษาเข้ามาศึกษาคูณงาน	3.95	0.85	มาก
4. กิจกรรมของชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของชุมชนได้	4.07	0.83	มาก
5. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าของท้องถิ่น	4.11	0.77	มาก
6. แหล่งเรียนรู้ช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของคนในชุมชน	4.08	0.78	มาก
7. ชุมชนมีบุคคล และประชาชนชาวบ้านคอยให้ความรู้ตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ	4.08	0.66	มาก
8. ชุมชนมีคัลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น้าศึกษาเรียนรู้	3.94	0.82	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงพฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านชาวบ้านและชุมชน และด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1) ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.60) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชุมชนมีกฏกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือ มีป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.83) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่นำมาจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.81) อันดับสุดท้ายคือ มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวหลายช่องทาง เช่น เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ของชุมชน เป็นต้น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.92)

2) ด้านแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.67) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ มีการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ทำกิจกรรมโดยการปฏิบัติงานจริงกับชาวบ้านในชุมชน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.73) เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.90) อันดับสุดท้ายคือ มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลจากชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.83)

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.86) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่าและเห็นคุณค่า ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.72) ชุมชนสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.81) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.86) ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.70) อันดับสุดท้ายคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น คลองมหาสวัสดิ์ สวนกล้วยไม้ นาข้าว นาบัว บ้านพักชาว ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.87)

4) ด้านชาวบ้านและชุมชน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.50) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ชุมชนมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.84) ชุมชนเกิดการจ้างงานและกระจายรายได้ภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.72) ชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.84) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79) อันดับสุดท้ายคือ ชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.88)

5) ด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.66) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ แหล่งเรียนรู้ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.78) ชุมชนมีบุคคล และปราชญ์ชาวบ้านคอยให้ความรู้ตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.66) กิจกรรมของชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของชุมชนได้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.83) ชุมชนมีสื่อ เอกสาร แผ่นพับข้อมูลความรู้ ชุมชนแจกแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) ชุมชนเปิดแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวและนักเรียน นักศึกษาเข้ามาศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85) ชุมชนมีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าศึกษาเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.82) อันดับสุดท้ายคือ ชุมชนมีศูนย์บริการและแหล่งการเรียนรู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.90)

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมพบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรสนับสนุนให้เยาวชนภายในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น เป็นมัคคุเทศก์น้อยหรือไกด์ท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางและปลูกฝังการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการเสียสละเพื่อส่วนรวมให้แก่เด็กและเยาวชน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

พฤติกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน ด้านการจัดการการท่องเที่ยว พบว่าชุมชนมีภูมิกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่ชัดเจน เช่น ป้ายที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงประวัติและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนควรมีแผนที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงพื้นที่ที่ต้องการไปเยือนจากเส้นทางการเดินทางที่มีความสะดวกและปลอดภัย ภูมิกติกาของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดินเคารพในข้อตกลงของชุมชนและช่วยกันรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่าซึ่งทางผู้นำชุมชนบ้านศาลาดินจะมีการประชุมเพื่อขอความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวโดยทางชุมชนจะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนริมน้ำที่สามารถตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ความสนใจและกลับมาท่องเที่ยวใหม่

ด้านแหล่งการเรียนรู้พบว่า ชุมชนบ้านศาลาหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบภายในชุมชน ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึกในเรื่องของการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเพิ่มพูนความรู้ความประทับใจจะสร้างความตระหนักในการท่องเที่ยวที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยสร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่น การยกระดับคุณภาพชีวิต การกระจายรายได้เพื่อให้ชุมชนสามารถนำรายได้กลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งชุมชนบ้านศาลาหินเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสามัคคีและความเข้มแข็ง เช่น ในปี พ.ศ. 2561 ชุมชนบ้านศาลาหินได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยววิถีชุมชนของจังหวัดนครปฐมอันดับ 1 ของจังหวัดนครปฐม และได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณวิมล ภูนาศ (วรรณวิมล, 2558) ศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน พบว่ามีการวางแผนและดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว โดยผู้นำท้องถิ่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมจากประชาชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมพบว่า ชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า และเห็นคุณค่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นเห็นได้จากชุมชนบ้านศาลาหินเป็นชุมชนตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามความพอเพียง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงประชาชนในชุมชนบ้านศาลาหินมีความเข้มแข็งและให้ความร่วมมือช่วยเหลือดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสวัสดิ์ เจริญ, สมกมล ภัทรกิจโสภณ และศิริภา ขาวพองอำไพ (สวัสดิ์ และคณะ, 2557) ศึกษาการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำนครชัยศรีพบว่า แนวสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์มีหลายแหล่งธรรมชาติที่มีศักยภาพในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบริบทด้านพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิมล ภูนาศ (วรรณวิมล, 2558) พบว่าศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านชาวบ้านและชุมชนพบว่า ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ผู้นำและชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาหินรวมกลุ่มสร้างอาชีพที่มีความถนัด สร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ข้าวตังที่เป็นของฝากขึ้นชื่อของบ้านศาลาหิน โดยการแปรรูปข้าวอินทรีย์ที่ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตที่มีการนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่มาพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งเป็นชุมชนสุขพอดิ วิถีพอเพียง และยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ดูแลและให้การสนับสนุนในการท่องเที่ยวของชุมชน

ด้านการปฏิบัติที่ดีในการจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวพบว่า ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าของท้องถิ่น จุดแข็งของชุมชนบ้านศาลาหินคือความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ประกอบกับการใช้วิถีชีวิตริมน้ำและการทำเกษตรภายในชุมชนที่เรียบง่ายแบบดั้งเดิมโดยนำจุดเด่นด้านการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพในการใช้สมุนไพรอินทรีย์ที่ปลูกตามธรรมชาติ การรักษาความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของวิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (วิไลลักษณ์, 2550) ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจทั้งธรรมชาติ ภูมิอากาศ สถานที่และประวัติศาสตร์ภายในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนในชุมชนควรมีการสนับสนุนให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น เป็นมัคคุเทศก์น้อย หรือไกด์ท้องถิ่น เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง

1.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางและปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยที่ใช้วิธีแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และควรศึกษากับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

References

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). คลองมหาสวัสดิ์. เข้าถึงเมื่อ (30 มกราคม 2563). เข้าถึงได้จาก (<https://thailandtourismdirectory.go.th/info/attraction/detail/itemid/1362>)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- นิภา แยมวจิ. (2552). การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- ปริญญานาคปทุม, ณรงค์ พลรักษ์, เยี่ยมพล โชติปัญญาธรรม และหทัยพัจน์ พึ่งพุ่มแก้ว. (2563) การจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ อำเภอโมโนมัย จังหวัดชัยนาท. วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 7, ฉบับที่ 1, หน้า 45-63
- มณีรัตน์ สุขเกษม และนุชนันดร กาฬสมุทร. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน: เมืองมรดกโลก-มรดกวัฒนธรรมมีชีวิต กรณีศึกษา เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร. วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 5, ฉบับที่ 1, หน้า 160-178
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2550). ตลาดน้ำท่าคา: การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารร่วมพลัง. ปีที่ 25, ฉบับที่ 2, หน้า 219-250
- วรรณนิมิต ภูนา. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 26, ฉบับที่ 1, หน้า 63-74
- วรรณศิกา จันทร์ตรี และศิวิชัย ศรีโคกลางกุล. (2560). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 5, ฉบับที่ 1, หน้า 116-132

- สวัสดิ์ เจริญ, สมกมล ภัทรกิจโสภณ และศิริรญา ขาวพ่องอำไพ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำนครชัยศรี. **Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social**. ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, หน้า 125-132
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2559). รายงานประจำปี 2558. นครปฐม: สำนักงานจังหวัดนครปฐม
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม. (2559). บ้านศาลาดิน หมู่ที่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. เข้าถึงเมื่อ (19 ตุลาคม 2562). เข้าถึงได้จาก (<http://nakhonpathom.cdd.go.th/services>)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. เข้าถึงเมื่อ (10 ตุลาคม 2562). เข้าถึงได้จาก (<http://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>)
- องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์. (2561). ตำบลมหาสวัสดิ์. เข้าถึงเมื่อ (10 ตุลาคม 2562). เข้าถึงได้จาก (<https://www.mahasawat.go.th/content-27.html>)
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications